

491.82

N241

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARIES

STACKS
NOV 19 1975

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

XXI/3

СТО ПЕДЕСЕТ ГОДИНА ОД ДАНИЧИЋЕВОГ РОЂЕЊА

БЕОГРАД
1975

НАШ ЈЕЗИК

Књига XXI (нова серија)

Св. 3

САДРЖАЈ

	стр.
СТО ПЕДЕСЕТ ГОДИНА ОД ДАНИЧИЋЕВОГ РОЂЕЊА	135
Научници и књижевници о Даничићу (припремио МИЛИЈА СТАНИЋ)	137—140
Рјечник хрватскога или српскога језика ЈАЗУ и његов први уредник Ђуро Даничић (ПАВЛЕ РОГИЋ)	141—150
Око неких старосрпских личних хипокористика (РАДОСАВ БОШ- КОВИЋ)	151—157
Фреквенција сажетих и несажетих облика у зависним падежима заменаца <i>мој, твој, свој</i> и <i>који</i> (МИРОСЛАВ НИКОЛИЋ)	158—166
О једној појави дисимилације у речима страног порекла (<i>конџинџенџи-</i> <i>-конџинџенџи</i> и сл.) (СЛОБОДАНКА БОШКОВ)	167—171
И з о р т о е п и ј е :	
Акцент презимена на <i>-овић (-евић)</i> са двосложном и вишесложном основом (МИЛИЈА СТАНИЋ)	172—183
Д и с к у с и ј а :	
(1) Још о акценту презимена на <i>-овић (-евић)</i> (МИТАР ПЕШИКАН)	183—186
(2) Подаци анкете о акценту презимена на <i>-овић (-евић)</i> (средно МИ- ЛОСАВ ТЕШИЋ)	186—193
Х р о н и к а :	
(1) Четврти међународни састанак слависта у Вукове дане	194—195
(2) Награда Радио-телевизије Београд Речнику САНУ	195—196
(3) Оснивање комисије за српскохрватски језик у Радио-телевизији Београд	196—197
С п о м е н и	
Уз годишњицу смрти проф. Миљивоја Павловића	198—199

НАУЧНИЦИ И КЊИЖЕВНИЦИ О ДАНИЧИЋУ

„Први у јужних а од првих језикословаца у Славена у обће јест неприепорно *наш* Ђуро Даничић” (Ф. Рачки).

„Даничић је био уз Вука главни борац и главни израђивач српскохрватског књижевног језика . . . Настављајући Вуково дело, Даничић му је у лингвистичком правцу дао још бољу научну основу . . . Писао је кристално јасним језиком, који ће остати трајни углед” (Ј. Цвијић).

„Код Вука се удубљивао у изучавање српскога језика, а код Миклошића проучавао је савремене резултате науке о словенским језицима . . . У својој 22-ој години јавља се првим својим радом као савршен научник-филолог каквога у српству није било” (Ј. Стојановић).

„Уз Даничићево име . . . као и уз Вуково, везана је читава историја постања модерног књижевног језика, хрватскога или српскога. Прве и најстарије темеље томе језику урадио је Вук, а Даничић је даље наставио да дограђује и улепшава ово велико уметничко здање” (В. Новак).

„Даничић је био један необичан, један велики човек. Величина његова познаје се најбоље по ширини и богатству његовог необичног ума, и по крепости његове снажне воље. Још није ни довољно осветљен, ни потпуно процењен добротворни утицај Даничићевих радова на српску књижевност, на српску реч, на српски ум” (М. Милићевић).

„Ђура Даничић је, као што се често у историји обрне ратна срећа кад се у борбу унесе ново оружје, истинску науку унео у борбу за Вука, и изнео Вукову заставу победносно на бедем нашега народнога живота” (В. Петровић).

„Колико лепих могућности игре духа над његовим [Даничићевим] студијама о богумилству, над његовим упорним премећањем закона о аксану у нашем језику и над његовим погнутим профилом над књигама Старог и Новог завета . . . Могућност једне велике студије, игре духа, могућност доказа о једном језику, дубоке лепоте Балкана” (М. Црњански).

„У нашем народу неће се заборавити имена: Доситеја, Вука и Ђуре Даничића, која ће се вековима спомињати у свесном и захвалном им потомству” (Ђ. Магарашевић).

”Вук је сав здрава памет, пракса, узус — он је сав од народа, сав из народа; Даничић је пре свега — ерудиција, школа, знање, он је сав од лингвистичке анализе, он је сав од науке . . . Вукова концепција књижевног језика и правописа, народнога језика и фонетског правописа у Даничићевим радовима добијала је и добила научно образложење своје . . . Даничић је дао, у својим списима и својим преводима, обрасце класичнога књижевног језика нашег. Овде је Даничић ненадмашан, овде је Даничић директно — несхватљив . . . Даничић прискаче у помоћ нашем књижевном језику, који је, лингвистички речено, био тада више пред својим формирањем него у своје формирању: почиње своје чувене језичке оцене савремених дела, и оних која се тичу књижевности, и оних која се тичу граматике и свих осталих. Из тих оцена Даничићевих бије дах регламентације: у свима њима Даничић иде за нормализовањем, граматичким уоквиравањем књижевнога језика, граматичке стране његове. Даничић је овде — чист граматичар, али граматичар: он прописује, декретује, узаконује држећи се искључиво граматичке линије” (Р. Бошкових).

„Услуге које је Ђура Даничић учинио науци о српском језику, у оно доба када је требало методски доказати истинитост Вукових начела о правопису и народном језику у књижевности, и кад је на основи упоредне науке о словенским језицима требало систематски изградити науку о српском језику — једва да се могу оценити” (Р. Врховац).

„У „Рату за српски језик и правопис” од 1847 год. он одговара Милошу Светићу место Вука и, подвргавајући врло оштроумној и смишљеној критици све што је о својој ортографији износио Светић, доводи његове предлоге ad absurdum доказујући, врло убедљиво, да је једини излаз из хаоса који су створили у књижевности нашој противници Вукови — да се прими Вукова реформа у потпуности. По логичном извођењу, по оштрини суда, по опширном знању и по лепоти излагања — та је расправа Даничићева задивила чак и противнике . . . Овим делом својим Даничић је заиста показао да је савладао научни материјал тадашње филологије и да је даље могао самостално радити“ (А. Белић).

„Рјечник из књижевних старина српских . . . има двоју вредност и двоју корист: једна је за српски језик, што је овдје потпуно скупљено и протумачено читаво богатство старосрпскога језика, како нам се у старих писмих и књигах сачувао почам од времена великога народнога просветитеља Саве све до новијега народнога препорода; друга је за српску историју, што су овдје имена хисторичка и друге за старински наш живот знамените ријечи потпуно поређене, те се много и много пута једно мјесто, које је у неком споменику само по себи тамно и нејасно, тумачи и разјашњује осталими примјери” (В. Јагић).

„Најбољи међу члановима основане, али још не отворене академије [у Загребу], Рачки и Јагић, дочекаше Даничића с одушевљењем и с најбољим надама у велику корист коју ће Академија имати од Даничића. У својим надама не преварише се ни Рачки, ни Јагић, ни Штросмајер” (Т. Маретић).

„За свога боравка у Загребу од г. 1866—1973 Даничић је, поред онолико послова неуморнога рада што их је ту свршио, започео још један, који је круна свега његова дјеловања, а то је велики историјски критички рјечник језика хрватскога или српскога” (А. Павић).

„Даничић је испитао целу област нашега језика. И акценте, и облике, и синтаксу, и речник старог и савременог језика, основе и корене — све је то подвргавао својој даровитој научној анализи. И оно што је он одредио и као облик, и значење и звук или акценат — имаће првостепени значај у нашој науци и у будућности. Сем тога, Даничић је издао и проучио велики број споменика наше старе литературе. Најславнији њени споменици, и Теодосије, и Доментијан, и Данило, да о другима и не говоримо, изашли су у његовој редакцији. У исто време он им је издао и речник, свој многозаслужни Речник из књижевних старина српских (1863—4 г.)” (А. Белић).

„Истина је да је за Даничића било главно беспрекорно и свестрано утврдити чињеничко стање у нашем језику. Ту је он достигао ону висину коју још нико ни достигао ни премашио није у нашој науци. Даничић је у том правцу дао дела која ће остати као споменик тачности и дубине посматрања. То не вреди само за његове акценатске радове који су у извесном правцу бесмртни, то вреди и за одређивање употребе речи у његовим синтаксичким испитивањима и свих прелива значења речи, и старијих и новијих епоха нашег језика, у речницима његовим” (А. Белић).

„О Даничићевој Српској синтакси — Ф. Миклошић је рекао да таквога дела нема ниједан словенски народ; њу је А. Шлајхер назвао „изврсном књигом”; Руска академија је изабрала Даничића, поводом његова Речника из књиж. старина, за свога дописног члана; Срезњевски је назвао тај речник најбољим од свих словенских историјских рачника” (А. Белић).

„Ђуро Даничић је, својим *Рајом за српски језик и његовост*, и практично и теоријски, снажно подупро Вукову реформу: практично је показао да се и сложени научни проблеми могу јасно направљати простим народним језиком, а теоријски је, као већ формиран научник, непобитним доказима, дао истински научно образложење Вукове реформе разголићујући, у исто време, неодрживост, наивност и бесмисленост поставки главног Вукова противника Јована Хацића” (М. Стевановић).

„И ако ичим можемо да се одужимо успомени тога великог и заслужног сина нашега народа, јест да, у духу његову радећи, уз дужно, дакако, вођење рачуна о позитивним резултатима и напретку модерне науке о језику, проследимо и што пре крају приведемо то од њега започето велико дело, па да онда дође на ред обрада једнако тако у великом стилу Речника нашега живога народнога говора у свим његовим дијалекатским нијансама, чије је остварење, јамачно, такође . . . било у смеоним и жениалним научним интенцијама Ђуре Даничића” (Р. К. Булат).*

(Пријремио Милија Сџанић)

* Извори цитата. Фр. Рачки: *Ђуро Даничић*, Виенац, Загреб 1877, стр. 350; Ј. Цвијић: *Сџојодишњица Ђуре Даничића*, Научници, Нови Сад — Београд 1972, стр. 269—271; Љ. Стојановић: *Из младосџи Ђуре Даничића*, Српски књижевни гласник, н. с., књ. VII, стр. 434; В. Новак: *Вук и Хрваџи*, Београд 1967, стр. 508; М. Милићевић: *Помени о Даничићу*, Годишњица Николе Чупића, књ. V, Београд 1883, стр. 1; В. Петровић: *Вукови, Бранкови и Даничићеви џоршреџи*, Књижевност II, бр. 9—10, Београд 1947, стр. 251; М. Црњански: *Есеџи*, Београд 1968, 35; Ђ. Магарашевић: *Ђура Даничић*, Летопис Матице српске, књ. 142, Нови Сад 1885, стр. 2; Р. Бошковић: *Ђуро Даничић и наш књижевни језик*, Просвјетни рад, 1.VI 1970, Титоград, стр. 7; Р. Врховац: *Прослава сџојодишњице од рођења Ђуре Даничића*, Годишњак СКА XXXIV, Београд 1925, стр. 4; Т. Маретић: *Прослава сџојодишњице од рођења Ђуре Даничића*, Београд — Земун 1926, стр. 85; А. Павић: *Ђуро Даничић умро 17. сџуденоја 1882*, Рад ЈАЗУ, књ. XXVII, Загреб 1885, стр. 127; А. Белић: *Вук и Даничић*, Београд 1947, стр. 159—160, 171, 180, 189, 204; М. Стевановић: *Савремени срџскохрваџски језик (Грамаџички сџстџеми и књижевнојезичка норма)*, књ. I, Београд 1970, стр. 56; П. К. Булат: *Даничић у свейлу Академској „Рјечника”*, Даничићев зборник, Београд — Љубљана 1925, стр. 294.